

Medvirkning med virkning - generelt og i kommunereformen

Kommunekonferansen
20.-21. november 2014, Refsnes Gods Moss

Jan Erling Klausen
NIBR/UiO

Medvirkning generelt og i kommunereformen

- Medvirkning innenfor kommunereformen
- Ulike ambisjonsnivåer for ulike medvirkningstiltak
- Vanlige og uvanlige tiltak som brukes i norske kommuner – og hvordan de kan brukes i kommunereformen
- Kriterier for valg av tiltak

<http://tinyurl.com/mfovsfj>

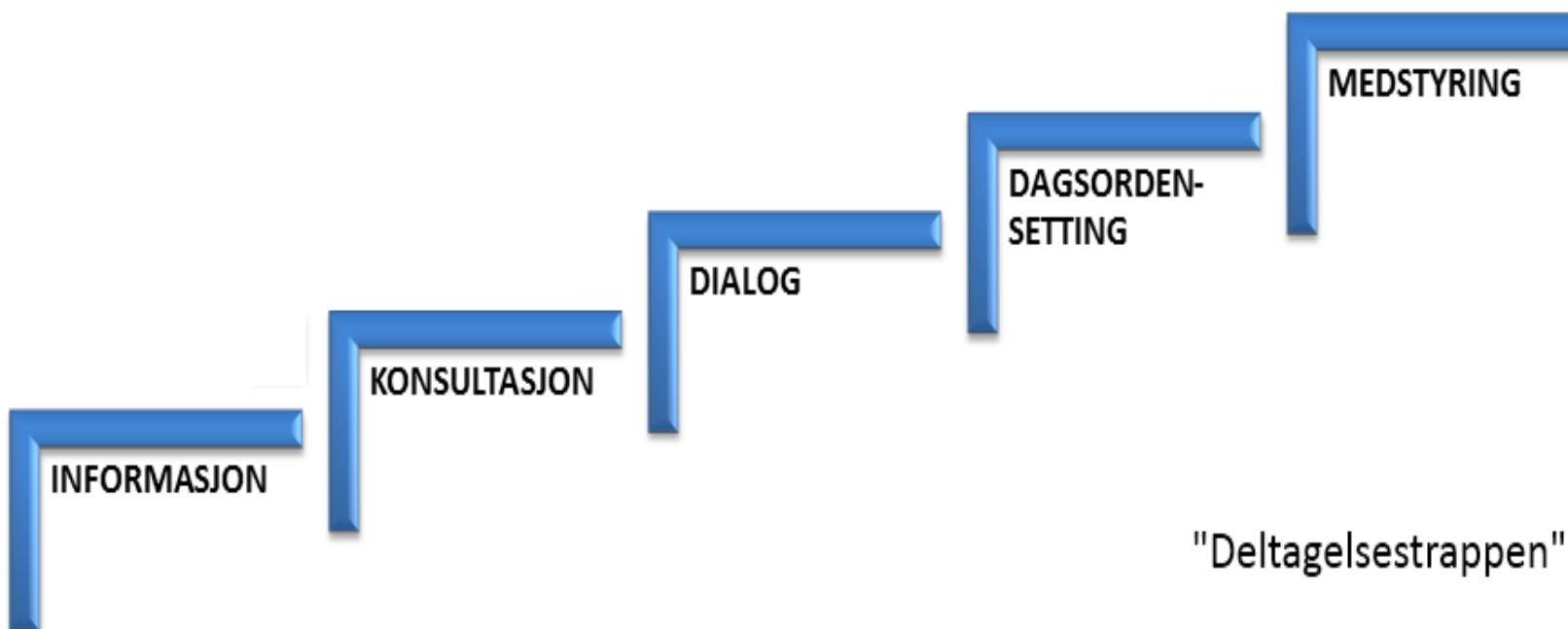
	Kommune	K.	T.	S.
1 (1990)	Sarpsborg	11782	39772	-
	Tune	18432	*	24,4
	Varteig	2211	484	11
	Skjeberg	14246	1067	17
	Borge (n.)	11923	611	-
2 (1990)	Arendal	12305	24985	-
	Hisøy	4035	*	-
	Øystad	8644	690	5,5
	Moland	8046	3531	11
	Tromøy	4761	439	13,9
	Froland	4060	773	-
3 (1990)	Hamar-	16129	27569	-
	Ringsaker	31180	7876	3,8
	Vang	9003	*	5
	Løten	7067	2013	2,5
4 (1990)	Hammerfest+	6891	6589	-
	Sørøysund	2349	1831	41,8
	Kvalsund	1394	408	10
5 (2002)	Harstad-	23092	19297	-
	Bjarkøy	554	*	90
6 (2003)	Bodø-	42186	33134	-
	Skjerstad	1061	259	50,2

	Kommune	K.	T.	S.
7 (1990)	Fredrikstad	26527	50179	48
	Kråkerøy	7460	259	7,3
	Onsøy	12869	1286	2,3
	Rolvsøy	5669	*	3,5
	Borge (s.)	11923	611	5,2
8 (1999)	Våle	4187	1723	50,4
	Ramnes	3762	*	79,3
9 (1999)	Røyken	16074	2484	33
	Hurum	8247	2805	12
10 (2003)	Aure	2671	595	64,8
	Tustna	1009	*	52,7
11 (2003)	Førde	10906	8552	50,2
	Gaular	2797	518	31,8
	Jølster	2974	630	30,5
	Naustdal	2731	1105	41,9
12 (2003)	Skånland	3040	643	55,6
	Tjeldsund	1444	327	19
13 (2003)	Ølen	3354	828	63,5
	Vindafjord	4776	624	50,1
14 (2003)	Hol	4582	2335	26,9
	Ål	4708	2301	42,5
15 (2003)	Hobøl	4469	1302	76,5
	Spydeberg	4672	3077	23,5
16 (2004)	Nord-Aurdal	6539	1796	61,3
	Sør-Aurdal	3251	590	24
	Øystre Slidre	3116	376	14
	Vestre Slidre	2304	321	17
17 (2004)	Kristiansund	17105	16881	95,5
	Frei	5274	2118	51,5

Dilemma

- Aktivistene er ofte ressurssterke, men politikerne må ivareta interessene til de som ikke kan stå frem
- Deltagerne er vanligvis små mindretall, mens de folkevalgte skal bestemme på vegne av det brede flertall
- De folkevalgte må kunne stilles til ansvar for sine beslutninger, og da må de selv fatte beslutningene også
- Hvem er egentlig representative for en gruppe?
- Deltagelse er ofte i enkeltsak, men politikken dreier seg om helhet og prioritering.
- Det tar tid å beslutte, deltagere er utålmodige.
- Frykt for å undergrave de politiske partiene

Typer medvirkningstiltak

Konsultasjon

Innbyggerundersøkelser

INNBYGGERUNDERSØKELSER

Hvilke saker eller prosesser?	Egner seg best til å fange konkrete meninger, forventninger og holdninger
Når i prosessen?	Generell kartlegging, ikke knyttet til spesifikke saker
Målgruppe?	Alle
Vellykkethet – hva fanges og hva fanges ikke?	Får et bredt bilde av hva befolkningen mener. Fanger ikke begrunnelsene eller forklaringene.
Ressurskrevende?	Nei
Store/små kommuner?	Alle
Hva får innbyggerne?	Lite annet enn å gi sine vurderinger via spørreskjemaer

Konsultasjon

Innbyggerpanel

MENINGSMÅLINGER TIL INNBYGGERPANEL

Hvilke saker eller prosesser?	Egner seg best til å fange hvordan innbyggers meninger, forventninger og holdninger endres over tid
Når i prosessen?	Generell kartlegging, ikke knyttet til spesifikke saker. Men kan også relateres til vurdering av tjenester
Målgruppe?	Til et innbyggerpanel på rundt 1000 mennesker, som trekkes som et representativt utvalg av befolkningen
Vellykkethet – hva fanges og hva fanges ikke?	Fanger endringer i holdninger over tid. Fanger ikke begrunnelsene eller forklaringene på endringene.
Ressurskrevende?	Nei
Store/små kommuner?	Alle
Hva får innbyggerne?	Lite annet enn å gi sine vurderinger via spørreskjemaer

Konsultasjon

Høringer og folkemøter

FOLKEMØTER

Hvilke saker eller prosesser?	Egner seg til alt – men fungerer best jo mer konkret sakene blir
Når i prosessen?	Bør legges så tidlig i prosessen som mulig, uansett om det er plansaker eller enkeltsaker. Ofte lurt både tidlig og sent i en plan- eller beslutningsprosess
Målgruppe?	Alle, men mer vellykket jo mer spisset målgruppene er
Vellykkethet – hva fanges, og hva fanges ikke?	Fanger synspunkter og begrunnelser, og kan få gode diskusjoner. Fanger ikke nødvendigvis bredt, fordi mange har en høy terskel for å møte opp på slike møter.
Ressurskrevende?	Nei
Store/små kommuner?	Alle, men i store kommuner kan forsamlingene bli svært store, og deltakernes mulighet til å få frem sine synspunkter reduseres.
Hva får innbyggerne?	Mulighet til å gi innspill, delta i diskusjoner og lære

Konsultasjon

Konsulterende sentralbord – «Hotline»

KONSULTERENDE SENTRALBORD

Hvilke saker eller prosesser?	Generell lyttepost
Når i prosessen?	Generell lyttepost
Målgruppe?	De som ringer til kommunen for å ta opp saker (oftest individuelle)
Vellykkethet – hva fanges, og hva fanges ikke?	Fanger noe av det som rører seg i befolkningen, og kan avdekke ting som ikke fungerer godt i kommunen
Ressurskrevende?	Sentralbordet får flere arbeidsoppgaver, men er ikke nødvendigvis så ressurskrevende
Store/små kommuner?	Fungerer best i små, kan lett bli et svært omfattende arbeid i store kommuner
Hva får innbyggerne?	Mulighet til å gi innspill

Dialog

Ordførerbenk/politikerdag

ORDFØRERBENK/ POLITIKERDAG

Hvilke saker eller prosesser?	Generell lyttepost
Når i prosessen?	Generell lyttepost
Målgruppe?	Alle, men gjerne de som eller ikke medvirker
Vellykkethet – hva fanges, og hva fanges ikke?	Fanger hva innbyggerne er opptatt av, og begrunnelser for deres standpunkter. Ofte konkrete, litt mindre saker. Politikerne viser at de er interessert i innbyggernes syn.
Ressurskrevende?	Nei, men krever at ordfører setter av tid
Store/små kommuner?	Alle
Hva får innbyggerne?	Mulighet til å gi innspill

Dialog

Framtidsverksted

FRAMTIDSVERKSTED	
Hvilke saker eller prosesser?	Store planprosesser (kommuneplaner, kommunal planstrategi)
Når i prosessen?	Tidlig i planutformingsprosessen
Målgruppe?	Alle, men forsøk gjerne å fange aktører og befolkningsgrupper som kan bidra med ny kunnskap og nye perspektiv
Vellykkethet – hva fanges, og hva fanges ikke?	Formålet er å få til ideutvikling, nytenkning og kreative visjoner og løsninger. Utfordringen er at disse ikke må bli for løse, og de må derfor kobles til konkrete plan- og beslutningsprosesser eller veivalg kommunen står overfor.
Ressurskrevende?	Ja, kreves omfattende fasilitering
Store/små kommuner?	Alle
Hva får innbyggerne?	Mulighet til å gi innspill, delta i diskusjon og utforming av kreative løsninger

Dialog Gjestebud

GJESTEBUD

Hvilke saker eller prosesser?	Planprosesser (Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, kommunal planstrategi)
Når i prosessen?	Tidlig i planutformingsprosessen, samt i høringsfasen
Målgruppe?	<u>Gjestebudsverter</u> : Engasjerte mennesker i alle grupper av befolkningen <u>Gjestebudsdeltakere</u> : Alle, også innbyggere som ellers ikke ville deltatt
Vellykkethet – hva fanges, og hva fanges ikke?	Får inn synspunkter man ellers ikke ville fanget, innbyggerne får et større eierskap til planene
Ressurskrevende?	Nei
Store/små kommuner?	Alle
Hva får innbyggerne?	Mulighet til å gi innspill, delta i diskusjon

Nytenkning: Gjestebud

- Svelvik kommunes arbeid med kommuneplanens samfunnsdel
- Ulike personer i lokalsamfunnet ble spurt om å være gjestebudsverter
- Vertene arrangerte gjestebud hjemme (eller på skolen) for venner og bekjente
- Deltakerne representerte bare seg selv (ikke org, parti, bedrift)
- På gjestebudene ble et bestemt tema i kommuneplans samfunnsdel diskutert
- Innspillene ble sendt som a) høringsinnspill eller b) direkte til planlegger som oppsummerte dem
- Totalt 22 gjestebud, 140 deltakere, mellom 18-86 år
- Kommunen fikk kanalisert inn innspill og meninger fra personer som ellers ikke ville deltatt
- Dominoeffekt – flere av deltakerne møtte også opp på folkemøter
- Ikke arbeidskrevende for kommunen

Noen av gjestebudsvertene

*"Vi er alle klar for et nytt gjestebud nå arealplanen legges ut. Uavhengig om dere inviterer eller ikke"
(gjestebudsvert)*

Dialog

E-dialog

E-DIALOG

E-DIALOG	
Hvilke saker eller prosesser?	Generell lyttepost, samt diskusjonsforum som kan aktiviseres i konkrete plan- og beslutningsprosesser
Når i prosessen?	Generell lyttepost. Som diskusjonsforum kan det benyttes tidlig i plan- eller beslutningsprosess, og også senere – for eksempel i høringsfase
Målgruppe?	Alle som er på internett, generelt er dette unge og/eller arbeidsaktive mennesker
Vellykkethet – hva fanges, og hva fanges ikke?	Lav terskel for å delta, krever ikke mye innsats. Fanger unge og arbeidsaktives synspunkter, ofte ganske ufiltrert
Ressurskrevende?	Nei, men krever mediering
Store/små kommuner?	Alle
Hva får innbyggerne?	Mulighet til å gi innspill, delta i diskusjon på en virtuell diskusjonsarena

Dialog Plansmie/Charette

PLANSMIE

PLANSMIE	
Hvilke saker eller prosesser?	Arealplanlegging
Når i prosessen?	Jo tidligere jo bedre
Målgruppe?	Alle, men kan gjennomføres som et knippe av tiltak som er spisset til ulike målgrupper
Vellykkethet – hva fanges, og hva fanges ikke?	Fanger lokalkunnskap, nye ideer og fører til at planer forankres bedre i befolkningen (eieforhold)
Ressurskrevende?	Ja
Store/små kommuner?	Alle
Hva får innbyggerne?	Mulighet til å gi innspill, diskutere og ha direkte innvirkning på utforming av planen

Mer om plansmie

- *Et folkemøte* første dagen med 150 fremmøtte, hvor fagteamet presenterte det ukeslange programmet og den foreløpige skissen over sentrum..
- *Åpent hus på kulturhuset to hele dager*, hvor innbyggerne og interessehavere kunne komme og snakke med fagteamet og kursdeltakerne. Innspillene ble registrert på spørreskjemaer og gule lapper. Et hundretalls innbyggere deltok.
- *Avtalte møter med representanter for offentlige etater, næringsliv, organisasjoner og grunneiere*. Rundt 20 slike møter ble gjennomført.
- *Styringsgruppemøter hvor folkevalgte deltok*.
- *Et avsluttende folkemøte* hvor det ferdig utformede planutkastet ble presentert og diskutert, og et stort flertall støttet planutkastet.
- *Konkurransen om beste sentrumsidé*. Konkurransen var utlyst på forhånd, og vinneren ble kåret på siste folkemøte i plansmia.
- Konkret tegnet planutkastet som viste *Visjonen for sentrum 2031*

Dialog

Innbygggerhøring

INNBYGGERHØRING

Hvilke saker eller prosesser?	Lokal utvikling, arealplanlegging
Når i prosessen?	Tidlig i planfase, og i høringsfase
Målgruppe?	Alle
Vellykkethet – hva fanges, og hva fanges ikke?	Politikere må gå inn i en diskusjon med innbyggere, og får innblikk i hvordan de tenker
Ressurskrevende?	Ja
Store/små kommuner?	Mindre kommuner
Hva får innbyggerne?	Mulighet til å høres og til å konfrontere sine politikere

Dagsordensetting

Idédugnad/idéseminar

IDÉDUGNAD/IDÉSEMINAR

Hvilke saker eller prosesser?	Konkrete saker, planprosesser
Når i prosessen?	Tidlig
Målgruppe?	Gjerne spisset til konkrete målgrupper
Vellykkethet – hva fanges, og hva fanges ikke?	Nye innspill og ideer
Ressurskrevende?	Nei
Store/små kommuner?	Alle
Hva får innbyggerne?	Mulighet til å gi innspill, delta i diskusjon

Lom

Gjestfritt og nyskapande

Nettstadkart

AAA

A

A

A

Søk

Tenester til deg

Politikk

Planar

Administrasjon

Jobbe i Lom kommune

Presse

English

Idedugnad for Diktarhus

Måndag 10.september

Måndag kan du vera med å forme innhaldet i det som kan bli eit Diktarhus i Lom, eit litteratursenter med rot i dei store, lokale diktarane våre. Kl. 15 blir det synfaring i gamle prestegarden/biblioteket. Kl. 15.30 startar idedugnaden på fjellmuseet. Direktør i Nynorsk kultursentrum, Ottar Grepstad blir innleiar. Forfattar Magnhild Bruheim vil leie programmet. Om kvelden blir det middag på Fossheim for dei som har meldt seg på.

[Kristbjørn Rossehaug](#) 08.09.12

[Facebook](#)

[Twitter](#)

[Tips ein ven](#)

[Skriv ut](#)

Sjølvetening

- [Offentlig høring - høringssvar](#)

Lom kommune

Sognefjellsvegen 6

2686 Lom

Telefon: 61 21 73 00

post@lom.kommune.no

Opningstider servicetorget:

Måndag-fredag 8:00-15:30

GPS-koordinatar:

61.83714589755465,

8.570044040679932

Vanlege spørsmål

[Opningstid](#)

[Purregebyr og erstatningskrav](#)

Eksterne

[Adressekatalog for norske bibliotek](#)

[Kulturbygg](#)

[Lokalhistorje.no](#)

[Nasjonalt lånekort](#)

[Skolebiblioteket](#)

[Stedsutvikling](#)

[Veiledning om plan- og](#)

[byggningsloven](#)

Kriterier for valg av tiltak

- Varierende ambisjonsnivå og varierende terskel for deltagelse
- Representativitet – et tveegget sverd
- Smal eller bred definisjon av kommunereformen
- Heller diskusjon enn konfrontasjon
- Tidspunkt i prosessen
- Tiltak som skjer der og da, og tiltak som er vedvarende
- Kampanjeuke?

Du er her: [Start](#) » [Om kommunen](#) » [Kommunal organisering](#)

Kommunal organisering

Administrasjon

Sentraladministrasjonen i Fedje kommune er lokalisert i Kommunehuset som har adresse Stormarkvegen 49. Sentraladministrasjonen er rådmannen, toppleiargruppa og rådmannen sin stab.

Takk for meg!

Jan Erling Klausen – j.e.klausen@stv.uio.no